

Література

1. Фомин Г. П., Математические методы и модели в коммерческой деятельности: Учебник.- М: Финансы и статистика, 2001. – 544 с.
2. Федосеев В. В., Гармаш А. Н., Дайитбегов Д. М., Экономико-математические методы и прикладные модели: Учеб. пособие для вузов.- М.: ЮНИТИ, 2007. – 391 с.
3. Моделирование экономических систем и прогнозирование их развития: Учебник.- М.: Изд-во МГТУ им. Баумана Н.Э., 2003. – 232 с.

Цибульська Е. І.

ІНСТИТУЦІОНАЛЬНІ ОСНОВИ ФОРМУВАННЯ ТА ФУНКЦІОНУВАННЯ НАЦІОНАЛЬНИХ КЛАСТЕРІВ В УКРАЇНІ

Стратегією економічного і соціального розвитку України (2004–2015) «Шляхом європейської інтеграції» передбачено, що організаційно-інституціональною формою реалізації національних конкурентних переваг України на глобальному рівні повинні стати передові макротехнології, які ґрунтуються на інноваційному, науково-технічному, кадровому потенціалі та геоекономічних перевагах, насамперед – макротехнології «Україна – високотехнологічна, авіакосмічна держава» та «Україна – транзитна держава» [5]. На основі досвіду розвитку передових країн світу, та узагальнюючи результати досліджень в галузі національної конкурентоспроможності, проведені провідним вченим М. Портером можна констатувати, що в основу цієї стратегії повинна бути покладена кластерна модель інноваційного розвитку. В підтвердження цієї думки можна привести: «...кластери – нові об'єкти проведення державної політики по підвищенню національної конкурентоспроможності» [3]. На сьогодні в Україні не створено відповідного інституціонального механізму реалізації даної стратегії. Для вивчення інституціонального механізму формування та функціонування національних кластерів, проаналізуємо основні інституціональні фактори конкурентоспроможності національної економіки. Тут доцільно розглянути досягнення американської школи національної конкурентоспроможності (М. Портер, М. Енрайт), яка інституціональним чинникам конкурентоспроможності надає велику перевагу. Відповідно до цієї школи конкурентоспроможність країни обумовлюється провідним значенням економічних суб'єктів як головних чинників підвищенні конкурентоспроможності економіки. Цієї ж думки дотримується російський дослідник І. В. Пилипенко, який відмічає, що існує чотири основних інституціональних фактора національної конкурентоспроможності провідних країн: держава, дослідницькі організації, транснаціональні корпорації та підприємства малого та середнього бізнесу [2] (рис.1).

Держава (центральні та регіональні органи влади) створюють інституційні умови функціонування економіки та організують спеціальні центри знань і аге-

нції регіонального розвитку, відповідальні за проведення кластерної політики. Дослідницькі організації (НДІ та вузи) забезпечують отримання знань та впровадження інновацій в виробництво в суб'єктах бізнесу через технологічні та наукові парки, бізнес-інкубатори.

Розглянемо більш ретельно взаємодію основних інституціональних чинників конкурентоспроможності. Кожен з цих факторів має своє просторове вираження у вигляді ланцюга трансформації ідей в інновації, який формується в регіонах (рис.2): одержання знань в вузах і НДІ → впровадження інновацій в виробництво в інноваційних структурах → виробництво високотехнологічної продукції в кластерах малих і середніх підприємств.

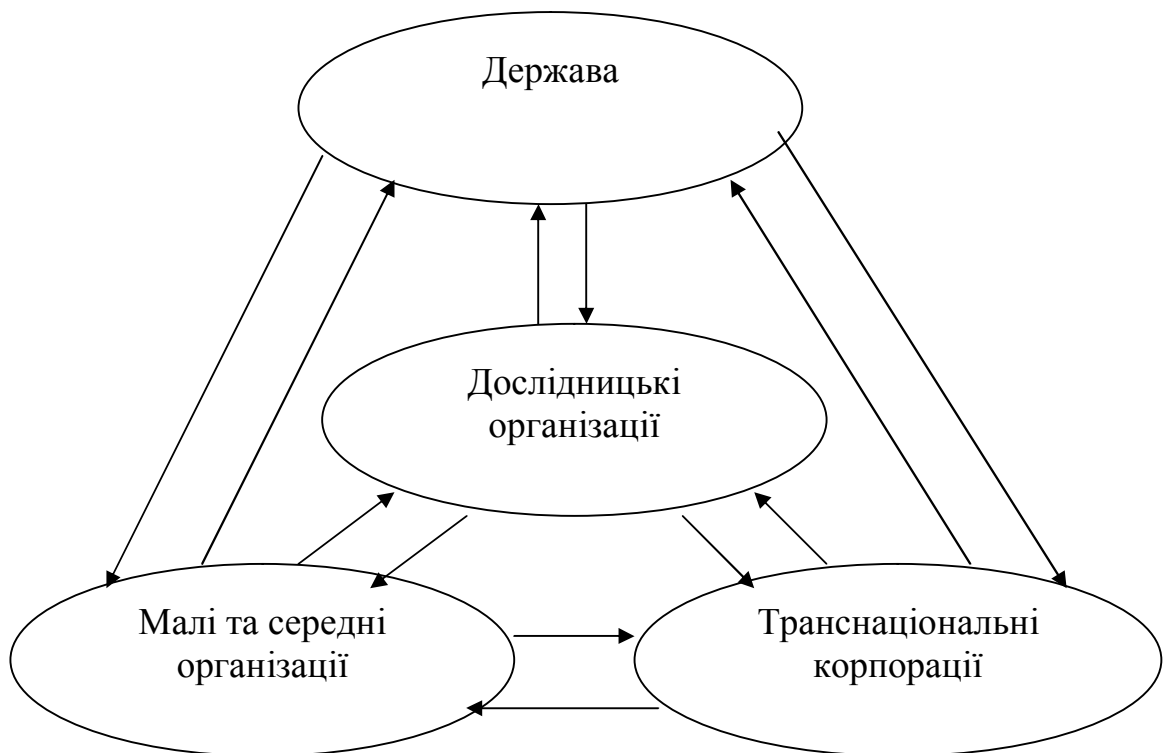

Рис.1. Трикутник взаємодії провідних інституціональних чинників конкурентоспроможності України

Базові умови функціонування цих ланцюгів визначається проведенням державної регіональної інноваційної політики. Окрім цього, ланцюг здійснює обмін інноваціями та продукцією з іноземними ТНК, які самі формують глобальні ланцюги накопичення вартості. Після вступу України в ВТО, вітчизняні підприємства зіткнулися з ТНК і не в змозі конкурувати наодинці з такими «монстрами» бізнесу. Роль ТНК в економіці України неоднозначна. Очевидно, що, з одного боку, прихід ТНК – це позитивний аспект для вітчизняної економіки, оскільки корпорації демонструють високу продуктивність праці й капіталу, «приводять» у країну нові технології й ефективний менеджмент, зумовлюють

наявність ключових інновацій в економіці країни та формують ланцюги доданої вартості, взаємодіють з кластерами малих та середніх підприємств

З іншого боку – транснаціональні корпорації абсолютно байдужі до українського економічного комплексу в цілому, тому що орієнтуються на включення лише високоприбуткових сегментів української економіки в систему міжнародного поділу праці. Такий підхід загрожує депресією менш прибутковим галузям економіки.

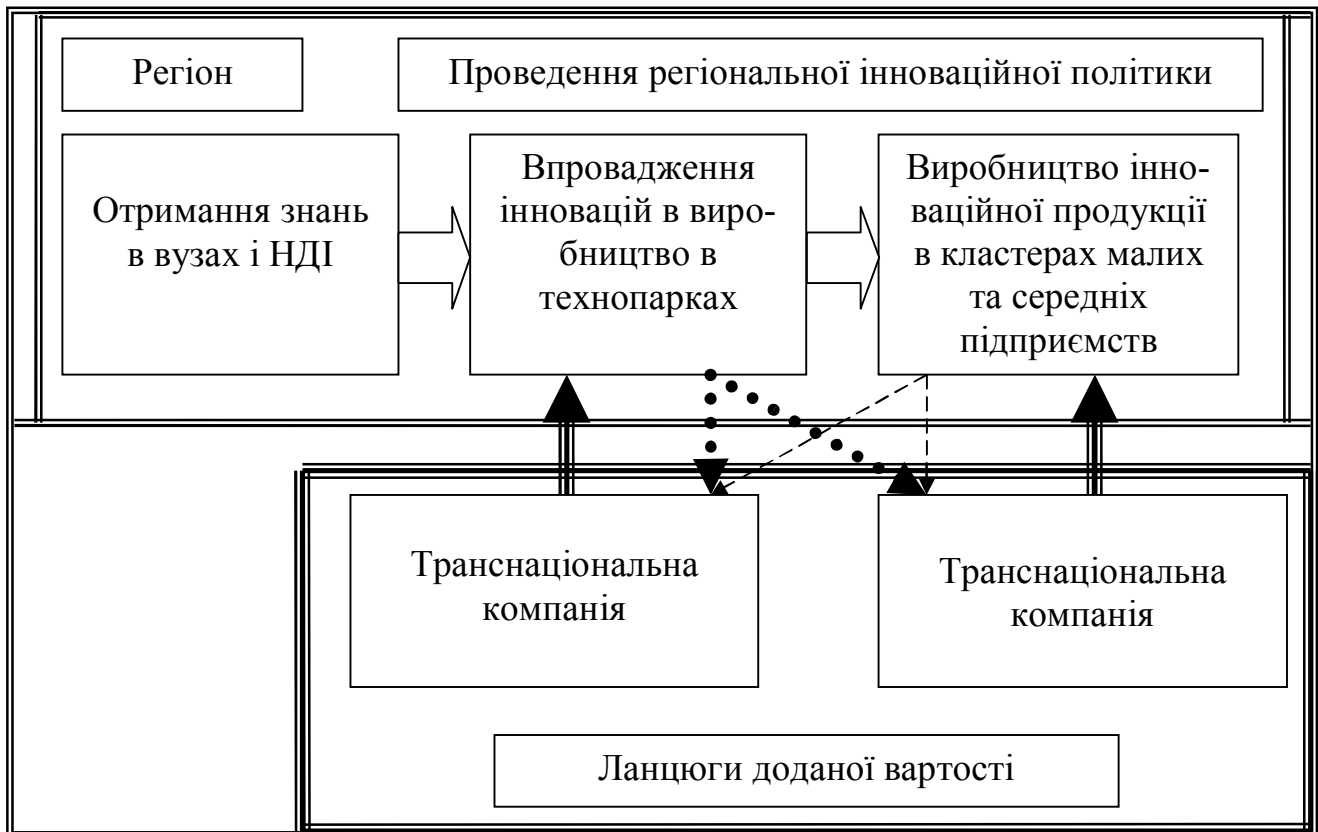

Рис.2. Модель просторової взаємодії чинників конкурентоспроможності в рамках регіональної інноваційної системи

Умовні позначення:

- ▶ інновації;
- ▶ продукція;
- ====▶ вплив ТНК.

Виробництва й надання послуг в Україні успішно розгорнули головним чином іноземні ТНК із Росії, США, Великобританії, Німеччини, Франції, що спеціалізуються на паливно-енергетичному комплексі, торгівлі, харчовій промисловості, громадському харчуванні, сфері різних послуг, у меншому ступені – в обробній промисловості, включаючи автомобілебудування.

Малі та середні підприємства формують регіональні кластери зі зовніш-

ньою економією на масштабах виробництва. Регіональні кластери є генераторами доданих інновацій. Регіональні кластери, засновані на принципах партнерства, і як відмічають дослідники [1, с. 52; 4, с.4] можуть скласти гідний опір в конкурентній боротьбі на внутрішньому ринку ТНК. За допомогою інтеграції суб'єкти намагаються зменшити дефіцит права й довіри, знизити транзакційні витрати, забезпечити захист прав власності. Інтегровані структури, зокрема кластери, беруть на себе дані функції держави й виконують їх локально, у своїх рамках і інтересах.

Слід зауважити, що в Україні йде стримування процесу інституціоналізації інтеграційної взаємодії господарюючих суб'єктів в формі кластерів, воно проявляється насамперед у тім, що інтеграційні процеси й вже сформовані кластери, з одного боку, випробовують на собі вплив існуючого інституціонального середовища, а з іншого боку – самі пред'являють попит на ті або інші інститути й впливають на їхнє формування.

Низька якість інституціонального середовища в Україні є найважливішим чинником гальмування зростання інтегрованості її економіки в світове господарство та утворенню інтегрованих структур в формі кластерів.

На думку автора, для покращення інституціонального середовища, необхідно виконання наступних заходів державного регулювання в сфері розвитку інституціональних основ політики кластерізації в Україні:

- сприяння налагодженню господарських зв'язків між суб'єктами за допомогою вдосконалювання механізму поширення інформації, розвитку інформаційних і комунікаційних технологій;
- узгодження інтеграційних процесів з інтересами суспільства, регіонів і муніципалітетів, із пріоритетами державної економічної політики;
- сприяння інтеграційним процесам не тільки в стратегічних, але й у мало-прибуткових й соціально значимих галузях господарства;
- стимулювання процесів приєднання до кластеру.

Література

1. Кириченко М. Л. Процеси транснаціоналізації банківської діяльності та перспективи їхнього розвитку в Україні / М. Л. Кириченко // Актуальні проблеми економіки. – №1. – 2006. – С.52-62.
2. Пилипенко И. В. Региональная модель геоэкономической стратегии повышения конкурентоспособности России: перспективы развития региональных инновационных систем в Томской и Новосибирской областях / И. В. Пилипенко // Безопасность Евразии. – №2. – 2005. – С.42 –53.
3. Портер М. Конкуренция / М. Портер.– М.: Издательский дом «Вильямс». – 2000. – 325 с.
4. Слипенчук М. В. Формирование финансово-промышленных кластеров: региональный фактор глобализации /М. В. Слипенчук. – М.: ЗАО «Издательство «Экономика», 2009. – 263 с.

5. Стратегия экономического и социального развития Украины (2004–2015 годы) «По пути европейской интеграции» / Авт. кол. А. С. Гальчинский, В. М. Геец и др.: Нац. Ин-т стратег. исследований, Ин-т экон. прогнозирования НАН Украины, М-во экономики Украины.– К.: ИВЦ Госкомстата Украины, 2004. – 416 с.

Шульженко В.В., Зубенко Ю.Д.

ІНВЕСТИЦІЙНО-ІННОВАЦІЙНА ДІЯЛЬНІСТЬ У РОЗВИТКУ ПІДПРИЄМСТВА

Актуальність статті полягає в тому, що майже всі українські підприємства потрібні здійснювати інноваційну діяльність, оскільки вона вимагає істотного фінансування. Державне фінансування фундаментальних досліджень, які є першоджерелом інновацій, обмежене.

Постановка проблеми. Здійснити повномасштабний перехід українських підприємств на інноваційний рівень розвитку в сучасних умовах неможливо через відсутність повноцінної пропозиції інноваційних продуктів, інноваційної інфраструктури, достатнього об'єму фінансових ресурсів.

Для реалізації поставленої проблеми є здійснення промисловими підприємствами інвестиційно-інноваційної діяльності, спрямованої на здійснення капітальних вкладень з метою зміни основних виробничих фондів і технології для випуску продукції з покращеними властивостями.

Мета. Дослідити теоретичні аспекти інвестиційно-інноваційної діяльності. Розглянути класифікацію інвестиційної діяльності. Запропонувати використання інвестиційно-інноваційної діяльності для фінансування інновацій.

Викладення основного матеріалу. Інвестиційна діяльність - це комплекс заходів і практичних дій юридичних та фізичних осіб, а також держави щодо здійснення інвестицій у будь-якій формі з метою отримання прибутку або досягнення соціального ефекту [1, с. 23].

Основною метою управління інвестиційною діяльністю є забезпечення найбільш ефективних шляхів реалізації інвестиційної стратегії підприємства на окремих етапах його розвитку, що в кінцевому підсумку набуває конкретного вираження в максимізації ринкової вартості підприємства та підвищенні добробуту його власників у поточному та майбутніх періодах. Саме тому, в процесі реалізації цієї мети, інвестиційна діяльність спрямовується на вирішення таких найважливіших завдань розвитку економіки підприємства:

- 1) забезпечення формування необхідних обсягів та оптимальної структури інвестиційних ресурсів з урахуванням потреб на довготермінову перспективу;
- 2) забезпечення мінімізації інвестиційних ризиків за необхідного рівня дохідності інвестицій;
- 3) забезпечення високих темпів економічного розвитку підприємства;
- 4) підтримання фінансової стійкості та платоспроможності